

UOT: 330.341.4:339.13:330.341.44:338.33:3347.012

JEL: F41

RÜSTƏMOV N. A.

UNEC “İqtisadiyyat və idarəetmə” Magistrant

E-mail: rustemovnurlan9@gmail.com

ƏLVERİŞLİ BİZNES MÜHİTİNİN YARADILMASINDA DÖVLƏT TƏNZİMLƏNMƏSİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN ARTIRILMASI: AZƏRBAYCAN TİMSALINDA

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi: Məqalədə, Azərbaycanda biznes mühitinin inkişafı üçün perspektiv imkanları araşdırılmış, o cümlədən sahibkarlığa dövlət dəstəyinin əsas istiqamətləri və ölkədə biznes fəaliyyətinə əngəl törədən əsas amillər tədqiq edilmişdir.

Tədqiqat metodları: Analitik və müqayisəli təhlil, ümumiləşdirmə və sistemli yanaşma

Tədqiqatın nəticələri: Azərbaycanda biznes mühitinin inkişafı istiqamətində dövlətin həyata keçirdiyi islahatlar tədqiq edilmiş və eyni zamanda mövcud problemlərin həlli istiqamətində effektiv təklif və tövsiyələr irəli sürülmüşdür.

Açar sözlər: *biznes mühiti, islahatlar, dövlətin rolu, iqtisadi inkişaf*

GİRİŞ

Biznes mühitinin formalaşdırılması eləcə də sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi və dövlət dəstəyinin artırılması üçün dövlət bir sıra zəruri iqtisadi siyasətlər həyata keçirməlidir. Bu cür siyasətlər investisiya mühitinin xeyli yaxşılaşması və müəssisələrin uğur əldə etmələri üçün maksimal imkanlar yaradır. Azərbaycanda dövlətin iqtisadi siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri olan biznes mühitinin inkişafının sürətləndirilməsi məqsədilə zəruri islahatlar həyata keçirilmişdir. Bu islahatların əsas məqsədləri dövlətlə sahibkarlar arasındakı münasibətlərin inkişaf etdirilməsi, siyasi və sosial sabillik, iqtisadi siyasətin proqnozlaşdırıla bilməsi, korrupsiyanın ləğvi tədbirləri, gömrük prosedurları, biznes mühitində baş verən və sahibkarların fəaliyyətinə süni müdaxilələrin aradan qaldırılması, sahibkarlara dövlət dəstəyinin təşviqi, elektron hökumət xidmətlərinin tətbiqinin genişləndirilməsidir.

Azad biznes və sahibkarlıq mühitinin mövcud vəziyyəti hər bir ölkənin inkişafında çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, bazar iqtisadiyyatının əsas prinsiplərindən biri olan azad biznes və sahibkarlığa dövlət dəstəyi faktorları ölkənin ümumi inkişafının göstəricisinə çevrilir.

Azərbaycanda biznes mühitinin inkişafında dövlətin iqtisadi siyasətlərinin başlıca istiqamətləri.

Azərbaycanda son dövrlərdə hökumət tərəfindən həyata keçirilən ən mühüm islahatlardan biri ASAN xidmət tərəfindən yerinə yetirilən və biznes mühitinin yaxşılaşdırılması üçün ən faydalı islahat hesab olunan lisenziyaların verilməsi ilə bağlı olan “bir pəncərə” sistemidir. Əvvəllər sahibkarlar biznesə başlamaq istədikdə, mürəkkəb və çoxpilləli qeydiyyat prosedurları, eləcə də bəzən qanunsuz müdaxilələrlə qarşı-qarşıya qalırdılar.

Bu halların qarşısını almaq üçün və ölkədə biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədilə Prezident İlham Əliyev “Sahibkarlıq fəaliyyəti subyektlərinin fəaliyyətinin “bir pəncərə” prinsipi üzrə təşkilinin təmin edilməsi tədbirləri haqqında” Fərman imzalamışdır. Bu fərmana əsasən 2008-ci il yanvarın 1-indən etibarən bütün sahibkarlıq fəaliyyəti subyektləri “vahid pəncərə” prinsipi ilə fəaliyyət göstərirlər. “Bir pəncərə” sistemi sayəsində bütün məlumatlar vahid mərkəzdə toplanaraq bütün qeydiyyat prosesi sadələşdirilmişdir. Bu sistemin tətbiqi nəticəsində ümumi prosedurların sayı 3 dəfə, qeydiyyat dövrü isə 20 dəfə azalmışdır. Eləcə də insan ehtiyatlarından istifadəyə də qənaət edilmişdir. Əvvəllər Vergilər Nazirliyində 500 nəfər çalışırdısa, bu sistem tətbiq olunduqdan sonra sadəcə 85 əməkdaş bu işlə məşğul olur. “Bir pəncərə” prinsipi biznes mühitinin sadələşdirilməsinə çox böyük təsir göstərmişdir. Bu islahat nəticəsində lisenziyaların əldə edilməsi prosesində şəffaflıq

artmış, ölkədə kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətə başlama prosedurları sürətlənmiş və əlverişli biznes mühitinin inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir.

Dövlətin biznes mühitinin inkişafı istiqamətində həyata keçirdiyi ən önəmli islahatlardan biri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin “Lisensiyalaşdırma sahəsində bəzi tədbirlər haqqında” fərmanına əsaslanan yeniliklərdir. Lisensiyaların verilməsi şərtləri sadələşdirilmiş və həmçinin lisensiyalaşdırılan fəaliyyət növlərinin sayı da azaldılmışdır. Bu fərmana əsasən lisensiyaların müddətsiz verilməsi və lisenziyanın ödənilməsi üçün alınan dövlət rüsumlarının məbləğinin 2 dəfə azaldılması nəzərdə tutulmuşdur. Bu fərmandan sonra artıq hər bir sahibkar sadəcə bir dəfə lisenziya alaraq sahibkarlıq fəaliyyətlərinin axırına qədər istifadə edə bilirlər.

Dövlətin həyata keçirdiyi digər mühüm islahatlardan biri də 2015-ci il, noyabrın 1-dən etibarən qüvvəyə minən “Sahibkarlıq sahəsində aparılan yoxlamaların müvəqqəti olaraq dayandırılması haqqında” fərman olmuşdur. Daha sonra 2017-ci il 31 oktyabrda Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu qanunda dəyişiklik edilərək yoxlamaların dayandırılması 2021-ci il yanvarın 1-inə qədər uzadıldı. Dövlət qurumları tərəfindən aparılan bu yoxlamaların dayandırılması sahibkarların fəaliyyətini asanlaşdırır və biznes mühitini gücləndirir. Uzun müddət ərzində qeyri-şəffaf keçən yoxlamalar Azərbaycanda biznes sektorunun inkişafına mane olan çətinliklərdən biri olmuşdur.

Ölkəmizdə gömrük-biznes tərəfdaşlığı arasında şəffaflığın təmin edilməsi, bu mənasibətlərin beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq tənzimlənməsi, korrupsiya hallarının qarşısının alınması və əlverişli biznes mühitinin inkişafı üçün çox vacib vəzifələr ortaya qoyulmuşdur. Bundan başqa gömrük orqanlarının ən son texnologiyalardan yararlanaraq, sahibkarlıq subyektlərinin məmnuniyyətinin təmin edilməsi üçün innovativ yeniliklərin tətbiq olunması nəzərdə tutulur. Bu yeniliklərin biri də ölkəmizdə təzə yaradılan “Yaşıl dəhliz” buraxılış sistemidir.

2018-ci il 21 dekabr tarixində Prezident tərəfindən “Xarici ticarət iştirakçılarının “Yaşıl dəhliz” buraxılış sistemindən daimi istifadə hüququnu əldə etməsi, həmin hüququn dayandırılması, ləğvi və bərpası Qaydası”nın təsdiq

edilməsi haqqında Fərman imzalanmışdır. Sahibkarlar artıq 2019-cu ilin fevral ayından etibarən heç bir gömrük idarəsinə getmədən öz ofislərindən idxal - ixrac əməliyyatlarını həyata keçirə bilirlər. Və bununla da vaxt məhdudiyyəti aradan qaldırılır, şəffaflıq təmin olunur, məmur və vətəndaş arasındakı münasibətlər minimuma endirilib qeyri-rəsmi ödənişlərin qarşısı alınır, loqistik xidmətlərə çəkilən xərclər sıfıra endirilir.

2017-ci ilin 28 dekabr tarixində prezidentin fərmanı ilə İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində olan “Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Sahibkarlığın İnkişafı Agentliyi” yaradılmışdır. Bu agentliyin əsas vəzifəsi ölkəmizdə sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi, KOS-lara müxtəlif xidmətlərin göstərilməsi, sahibkarlıq subyektləri arasında rəqabət qabiliyyətinin artırılması, dövlət dəstəyi tədbirlərinin səmərəsinin və əlverişliliyinin yüksəldilməsi, orqanlarının və müxtəlif təşkilatların bu sahədə fəaliyyətinin gücləndirilməsi, eləcə də ölkənin biznes mühitinin formalaşdırılması məqsədini daşıyır.

Prezidentin 15 may 2014-cü il tarixli 168 nömrəli fərmanı ilə “Texnologiyalar parkı haqqında nümunəvi əsasnamə” təsdiq edilmişdir. Azərbaycanda dövlət siyasəti iqtisadiyyatın inkişafının təmin edilməsini, həmçinin yüksək texnologiya əsasında sənayenin davamlı və dinamik inkişafını nəzərdə tutur. Texnologiyalar parklarının yaradılması, dövlətin qeyri-neft sektorunun dinamik inkişafı, iqtisadiyyatın ixrac qabiliyyətinin, həmçinin rəqabətqabiliyyətli və idxalı əvəz edə bilən məhsulların istehsalının artırılması, müasir texnologiyaların və investisiyaların cəlb edilməsi kimi əsas vəzifələrin yerinə yetirilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Texnologiyalar parkı yüksək texnologiyaların hazırlanması, onların işlənilməsi və eləcə də təkmilləşdirilməsi məqsədilə müxtəlif elmi tədqiqatların aparılması üçün, onların nəticələrinin sənaye və digər sahələrdə tətbiqi üçün vacib infrastruktur, maddi-texniki bazaları olan ərazidir.

Beynəlxalq təcrübədə kiçik və orta sahibkarlığın (KOS-ların) inkişafında biznes inkubatorları çox əhəmiyyətli rol oynayır. Biznes inkubator - başlanğıc mərhələlərdə kiçik sahibkarlıq fəaliyyətinin yaranması və inkişafı üçün onlara kömək edən bir subyektdir. Bu gün demək olar ki, bütün dünyada biznes inkubatorları vardır.

Azərbaycanda da biznes inkubatorlarının yaradılması istiqamətində çox mühüm addımlar atılmışdır. Buna misal olaraq, İqtisadiyyat Nazirliyinin ilk biznes inkubatoru Xaçmaz rayonunda Quba-Xaçmaz Regional İnkişaf Mərkəzi, Aran iqtisadi Rayonu üzrə 2-ci inkubator isə Yevlax şəhərində Aran Regional İnkişaf Mərkəzi yaradılıb. Burada xüsusilə kiçik sahibkarlar və yeni biznes fəaliyyətinə başlamaq istəyənlər müsbəqə əsasında seçilərək biznes inkubatorun iştirakçıları olurlar. Onlara müəyyən treninqlər keçirilir və konsaltinq xidmətləri göstərilir, həmçinin onların gələcəkdə peşəkar bir sahibkar kimi formalaşması üçün imkanlar yaradılır. Bu da nəticədə ölkədə sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafına bir töhfədir.

Dünyada biznes mühitinin qiymətləndirilməsi istiqamətində ənənəvi olaraq hər il dərc olunan hesabatlarda ölkəmizdə reallaşdırılan iqtisadi islahatlar daim diqqət mərkəzində saxlanılır. Belə hesabatlardan biri də Dünya Bankı tərəfindən hazırlanan və biznes mühitinin əlverişliliyi üzrə qiymətləndirməni özündə əks etdirən “Doing Business 2019” hesabatıdır. Dünya Bankı tərəfindən açıqlanan “Doing Business 2019” hesabatında ölkəmiz dünyanın 10 ən islahatçı dövlətlər siyahısında ən çox islahatlar aparan ölkəsi elan olunmuşdur. Bu hesabatda Azərbaycan 2017-ci illə müqayisədə öz mövqeyini 32 pillə irəliləyərək 190 ölkə arasında 25-ci yerə qədər yüksəlib və bir çox ölkələri geridə qoyaraq Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələri arasında lider mövqedə qərarlaşıb. Belə ki ölkəmiz reyting cədvəlində 78.4 xal toplayaraq Rusiya, Polşa, Avstriya, Rumıniya kimi ölkələri geridə qoymuşdur. Bununla da ölkədə aparılan kompleks iqtisadi islahatlar nəticəsində “Doing Business 2019” hesabatının bütün indikatorlarını əhatə edib. Bu hesabatə əsasən, ölkəmiz daha çox “Tikinti üçün icazələrin alınması” və “Kreditlərin alınması” indikatorları üzrə 100 pillə irəliləyərək çox ciddi nailiyyət əldə etmişdir. Bunlarla yanaşı, “Kiçik investorların hüquqlarının qorunması” üzrə dünyada 2-ci yerə, “Biznesə başlama” indikatoru üzrə Azərbaycan biznes qeydiyyatını sadələşdirərək hazırda 190 ölkə arasından 9-cu yerə qədər yüksəlib. Bütövlükdə isə “Doing Business 2019” hesabatının 10 indikatoru arasından 8-i üzrə çox mühüm irəliləyişlər qeydə alınıb.

Biznes mühitinin müasir vəziyyəti. Azərbaycanda biznes mühitinin formalaşdırılması, biznesə başlama prosedurlarının sadələşdirilməsi, o cümlədən sağlam rəqabət mühitinin təmin edilməsi, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin artırılması, sahibkarların maarifləndirilməsi, qanunvericilik bazasının daha da təkmilləşdirilməsi və son 15 ildə həyata keçirilmiş məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində ölkə iqtisadiyyatı 3,2 dəfə və sahibkarlıq subyektlərinin sayı 4,3 dəfə artmış, özəl bölmənin payı artaraq 2018-ci ildə özəl sektorun ÜDM-dəki payı 84 %-ə yaxın, məşğulluqda payı 76 % olmuş, 90 mindən çox müəssisə istifadəyə verilmişdir.

Görülmüş işlərin nəticəsində ölkəmizdə iqtisadi artımın dayanıqlığı xeyli güclənmiş və ölkənin ümumi daxili məhsulu 2017-ci ilə nisbətən 1,4% artaraq 79 797,3 mln. manat təşkil etmişdir. Adambaşına düşən ÜDM-in həcmi isə 8126.2 manat olmuşdur. Eləcə də 2017-ci illə müqayisədə neft sektoru 0,6% artaraq 33 126,0 mln. manat, qeyri-neft sektoru 1,8 % arataraq 46 671,3 mln. manat təşkil etmişdir. (Cədvəl 1)

Yeni qaydalara görə, güzəştli kreditlərdən daha səmərəli şəkildə istifadə edilməsi üçün Sahibkarlığın İnkişafı Fondunun kreditinin illik faiz dərəcəsi 6%-dən 5%-ə qədər endirilib. Ümumilikdə 2018-ci ildə sahibkarlıq subyektlərinə tam 117,3 milyon manat güzəştli kreditlər verilib. Bu layihələrin reallaşdırılması nəticəsində isə 7700-dən çox təzə iş yerlərinin açılmasının mümkün olacağı gözlənilir. Artıq yeni qaydalarla sahibkarlıq subyektlərinə kredit təşkilatları vasitəsilə 5,3 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir. İndiyə kimi investisiya layihələrinin ümumi dəyəri orta hesabla 4,9 milyard manat olan 36 minə qədər sahibkarlara 2,2 mlrd manat güzəştli kredit verilib. Hansı ki, bu kreditlərdən istifadə edərək investisiya layihələrinin reallaşdırılması nəticəsində tam 164 minə yaxın təzə iş yerlərinin açılması imkanı da yaradılıb.

Ölkənin sahibkarlıq sektorunun inkişaf göstəricilərinin dinamikası həyata keçirilən davamlı iqtisadi islahatların uğurlu nəticələrinin təsdiqidir. Həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlər nəticəsində ölkə iqtisadiyyatı və onun əsasını təşkil edən sahibkarlığın inkişafı sahəsində müşahidə edilmiş pozitiv meyillər özünü göstərməkdə davam edir. 2018-ci il ərzində ölkə iqtisadiyyatının qeyri-neft sektorunda 46671.3 mln manatlıq

əlavə dəyər yaradılmışdır və onun 55.7%-i sosial və digər xidmətlər, nəqliyyat vasitələrinin təmiri, ticarət və tikinti sahələrinin payına düşmüşdür.

Cədvəl №1.

*İqtisadiyyatın neft və qeyri-neft bölmələrində ümumi daxili məhsul istehsalı
(mln. manatla)*

	2014	2015	2016	2017	2018*
Ümumi daxili məhsul - cəmi	59.014,1	54.380,0	60.425,2	70.337,8	79.797,3
neft-qaz sektoru	21.405,2	15.382,2	19.552,6	25.005,4	33 126,0
qeyri-neft sektoru	33.195,9	34.138,8	35.951,1	40.328,0	46 671,3
məhsula və idxala xalis vergilər	4.413,0	4.859,0	4.921,5	5.004,4	6.228,2

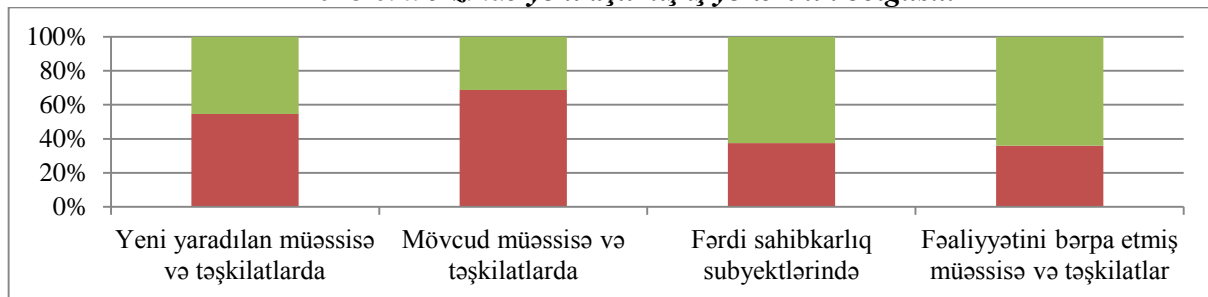
Mənbə : Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, www.stat.gov.az

2018-ci il ərzində ölkəmizdə 238 947 yeni, həmçinin 127 428 daimi iş yeri açılmışdır. Açılmış daimi iş yerlərinin 8,1 %-i yeni yaradılmış müəssisə və təşkilatlarda, 32,2 %-i mövcud

müəssisə və təşkilatlarda, 0,4 %-i fəaliyyətini bərpa etmiş olan müəssisə və təşkilatlarda, 59,3 %-i isə fərdi sahibkarlıq subyektləri tərəfindən yaradılmışdır. (Qrafik 1)

Qrafik №1.

2018-ci il ərzində yeni açılmış iş yerlərinin bölgüsü.

Mənbə : Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi, www.stat.gov.az

Ölkəmizdə iqtisadi fəallığın artırılması, investisiyaların cəlb edilməsinin stimullaşdırılması və ixracyönümlü məhsulların istehsalının dəstəklənməsi məqsədilə 2016-2018-ci illər ərzində tam 292 sahibkarlıq subyektlərinə 333 investisiya təşviqi sənədləri təqdim edilmişdir. Bu sənədi təqdim edilmiş layihələrin reallaşdırılması nəticəsində yerli istehsalda 2,8 mlrd manat investisiya yatırılacağı, 21870 təzə iş yerinin açılacağı da nəzərdə tutulmuşdur.

Son illərdə ölkəmizdə iqtisadi aktivliyin bərpa edilməsi və institusional islahatların sürətləndirilməsi məqsədilə iqtisadi siyasətin təkmilləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyət dərinləşdirilmişdir. İqtisadiyyatın inkişafı, biznes və investisiya mühitinin yaxşılaşdırılması, sahibkarlar üçün daha əlverişli imkanların yaradılması və onlara dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi, həmçinin

qeyri-neft məhsullarının ixrac potensialının artırılması istiqamətində bir çox mühüm tədbirlər reallaşdırılmışdır. Nəticədə isə biznes mühitinin yaxşılaşdırılması, lisenziya tələb edilən fəaliyyət növlərinin sayının 59-dan 37-ə, sahibkarlıq fəaliyyəti növlərinə verilmiş icazələrin sayının isə təxminən 4 dəfə azaldılaraq 330-dan 87-ə qədər endirilməsilə bağlı çox mühüm qərarlar qəbul olunmuşdur.

Maliyyə resurslarına çıxış azərbaycanda fəaliyyət göstərən KOS subyektlərində potensial artıma nail olmaq üçün sürətləndirici amil hesab edilir. 2014-cü ildə aparılan sorğunun nəticələrinə görə, bu subyektlərin 51%-i maliyyə resurslarına çıxış məsələsini biznesin inkişafında ən vacib maneə kimi görmüşdür. Bu göstərici İrlandiya və Niderlandda 12%, Almaniya və Avstriyada isə 6% təşkil etmişdir. Aşağı gəlir

səviyyəsinə malik olan ölkələrdə isə maliyyə resurslarına çıxış nisbətən aşağı səviyyədədir.

Kiçik və orta müəssisələrin maliyyə vəziyyətindəki çətinliklər onların davamlı inkişafına mənfi təsir göstərən əsas amillərdən olmuşdur. Azərbaycanda biznes mühitini qiymətləndirən beynəlxalq qurum və yerli təşkilatlar KOS-ların öz bizneslərini inkişafı üçün tələb olunan maliyyə resurslarını cəlb etməkdə çətinlik çəkdiqlərini vurğulayırlar. Sahibkarların bir qismi maliyyə tələbatlarını daxili imkanlar hesabına həll etmək üçün çalışsalar da, xarici mənbələrə də müraciət edənlər az deyil.

Beynəlxalq təcrübədə geniş yayılmış maliyyə mənbələrindən biri də vençur kapitalıdır. Vençur kapitalı, bazarda yeni yaranmış və inkişaf etmək istəyən firmaların maliyyələşdirilməsi üçün müəyyən vəsaitin investorlar tərəfindən yatırılmasıdır. Banklar və kredit qurumları əsasən kredit riskinin az olduğu sahələrə üstünlük verirlər. ona görə də startapların və kiçik şirkətlərin kreditlərdən istifadə etmə imkanı həmişə məhduddur. İnkişaf etmiş ölkələrdə kiçik innovasiya müəssisələrinin vençur maliyyələşdirilməsi ixtisaslaşmış maliyyə qurumları vasitəsi ilə həyata keçirilir. Bu məqsədlə müxtəlif qaynaqlardan məsələn, iri korporasiyaların vəsaitləri, banklar, pensiya və xeyriyyə fondları, şəxsi əmanətlər, sığorta şirkətlərinin fondlarından istifadə edərək innovasiya müəssisələrini maliyyələşdirmək üçün vençur kapitalı şirkətləri formalaşdırılır. Vençur kapitalı şirkətləri təklif olunan məhsulu həyata keçirmək üçün qurulacaq olan startapa hissə sənədləri qarşılığında müəyyən maddi dəstək verir və məhsul hazırlayan şəxs və yaxud qrupa (layihə sahibi) ortaqlar olur. Vençur kapitalı şirkətlərinin ölkənin iqtisadiyyatı baxımından ən önəmli funksiyası, yaxşı fikirlərə sahib çıxır və bu fikirdən uğurlu şirkət yarada bilər. Həmçinin, yeni fikirlərin həyata keçirilməsində köməkçi vasitə olaraq yaradıcılıq, innovasiya və startap mədəniyyətinə təşviq edir.

Azərbaycanda da kifayət qədər tanınan və ənənəvi biznes sahələrində çalışan müxtəlif investorlar var. Bu investorlar ilk növbədə bir vençur şirkəti yaratmalı və birlik halında toplanmalıdırlar. Onlar yerli startaplara yatırım edib, həm ölkənin inkişafına, həmçinin də öz kapitallarını artırmağa nail ola bilərlər.

Ölkəmizdə fəaliyyət göstərən KOS-lar dünyada geniş yayılan maliyyələşmə mənbələrindən olan bank kreditlərinə üstünlük verirlər. Lakin kredit faizlərinin yüksək olması, onlardan tələb edilən məbləğin əldə edilməsinin çətinliyi, biznes kreditləri üçün bankların qoyduğu sətir girov sistemləri, təcrübənin olmaması üzündən bankların diqqətini çəkən biznes-plan hazırlaya bilməmələri, kredit mənbələri və şərtləri haqqında sahibkarların lazımi informasiyaya malik olmamaları, güzəşt müddətlərinin az olması KOS-ların bank kreditlərindən istifadə etmələrinə əngəl olan ən əsas amillərdəndir. Bundan başqa alternativ mənbələrdən olan qiymətli kağızlar bazarından da maliyyə cəlb etmək təcrübəsi kiçik və orta müəssisələrdə yoxdur.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda qiymətli kağızlar bazarının inkişafı və KOS-ların bazara çıxışının stimullaşdırılması üçün ölkənin qanunvericilik bazası təkmilləşdirilməlidir. Hökumət kiçik biznesin dəstəklənməsi məqsədilə mikromaliyyələşmə proqramı həyata keçirməli, lizinq, fransayzinq, faktoring kimi xidmətlərin geniş yayılması üçün güzəştlər sistemi və normativ aktların hazırlamalıdır.

Şirkətlərin çoxunun qiymətli kağızlarla işləmək ənənəsi olmaması onların bazara daxil olmasına heç cür imkan vermir. Həmçinin şirkətlərin çoxu uzunmüddətli dövr üçün borclanmaq istəmədiqləri üçün qiymətli kağızlar bazarına daxil olmağı üstün tutmurlar. Baxmayaraq ki, kreditlərin çox yüksək faizlə təklif edildiyi zamanda ucuz vəsaitlərin cəlb edilməsi, o cümlədən biznesin genişləndirilməsi üçün istiqrazların buraxılması əsas yollardan biridir. Kiçik və orta sahibkarların kapital bazarları vasitəsilə özlərinə maliyyə cəlb etmələri üçün ölkənin biznes sektorunun məlumatlandırılmasına, eyni zamanda fond bazarının inkişafına da ehtiyac var.

NƏTİCƏ

Biznes mühitinin formalaşdırılması, ölkə iqtisadiyyatının neftdən asılılığının minimuma endirilməsi eləcə də sahibkarlığın inkişafının sürətləndirilməsi və dövlət dəstəyinin artırılması üçün zəruri iqtisadi siyasətlərin həyata keçirilməsi əsas strateji hədəflərdən biri kimi müəyyən edilmişdir. Bu istiqamətdə çox mühüm addımlar da atılmışdır. Buna misal olaraq, qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, dövlət büdcəsindən

kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə ayrılan vəsaitlərin həcmnin ildən-ilə artırılması, iş adamlarının fəaliyyətinə sünü müdaxilələrin aradan qaldırılması, inzibati prosedurların sadələşdirilməsi, sahibkarlara lisenziyaların müddətsiz verilməsi, vergi güzəştlərinin tətbiqi, sahibkarlıq subyektlərinin qeydiyyatının sadələşdirilib “bir pəncərə” prinsipi əsasında elektron qaydada aparılması, inhisarçılıq fəaliyyətinin qarşısının alınması, maliyyə dəstəklərinin göstərilməsi və s.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda biznes və investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, yerli və xarici investorlar üçün cəlbədiciliyinin daha da artırılması və rəqəbatqabiliyyətliliyinin möhkəmləndirilməsi ölkə iqtisadiyyatında öz müsbət təsirini göstərəcəkdir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Azərbaycan kiçik sahibkarlıq, Səda nəşriyyatı, Bakı, 2015
2. “Azərbaycan Respublikasında kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində istehlak mallarının istehsalına dair strateji yol xəritəsi” 2016
3. “Azərbaycanın statistik göstəriciləri 2017-2018”. Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi
4. “Doing Business 2019” hesabatı
5. <http://stat.gov.az>
6. <http://economy.gov.az>
7. <http://ask.org.az>

Рустамов Н. А.

E-mail: rustemovnur9@gmail.com

Повышение эффективности государственного регулирования в создании благоприятной бизнес-среды: в примере Азербайджана

Резюме

Цель исследования: в статье рассматриваются перспективы развития бизнес-среды в Азербайджане. Также были изучены основные направления государственной поддержки предпринимательства и ключевые факторы, препятствующие предпринимательской деятельности в стране.

Методология: Аналитический и сравнительный анализ, обобщение и системный подход

Результат: Проводимые государством реформы по развитию бизнес-среды в Азербайджане были изучены, и в то же время были выдвинуты эффективные предложения и рекомендации для решения существующих проблем.

Ключевые слова: бизнес-среда, реформы, роль государства, развитие.

Rustamov N. A.

E-mail: rustemovnur9@gmail.com

Abstract

Increasing the effectiveness of state regulation in the creation of favorable business environment: Azerbaijan case

Purpose of the research: the article explores prospects for business environment in Azerbaijan, as well as the main trends of state support for entrepreneurship and key factors that prevent business activity in the country have been studied.

Methodology: Analytical and comparative analysis, systematic approach

Findings: Reforms implemented by the state in the development of business environment in Azerbaijan have been studied and at the same time, effective proposals and recommendations have been put forward to address existing problems

Key words: business environment, reforms, role of the state, development

Daxil olub: 03. 10.2018

Rəy verib: AMEA İqtisadiyyat Institutunun “Maliyyə, pul-kredit siyasəti” şöbəsinin əməkdaşı i.ü.f.d. Bayramov V. A.